

itsensä ja virallisen maaseudun kehittämisyrikkymysten välillä. Tästä politiikan tilasta voi aua myös toisin toimimisen mahdollisuus.

Kumpulaisen tutkimuksessa on kuitenkin vahva teoreettinen ote ja kiistattomia metodologisia ja empiirisiä ansioita. Kylätoimintaohjelmien käyttäminen hallintapuheen ilmentäjänä onnistuu todentamaan hyvin sen, miten Suomen Kylätoimintary toimii kuin uusliberaalin hallintatavan mallioppilas, kaikki tämän hallintatavan totuudet toistaen. Myös toimijahaastatteluuissa on useita herkullisia otteita, joissa ilmenee sama sisäistetty rationaliteetti. Vuoden kylä -kilpailun käyttäminen ikkunana hallintarationaliteetin syntyyn ja pärtteisiin on erinomainen oivallus ja mallikas menetelmällinen ratkaisu.

Tutkimuksen loppusanoissa tekijä summailee tutkimuksensa tuloksia tavalla, joka ehkä hieman yllättäen ottaa etäisyyttä työn hallintarationali-

teettia korostavaan lähestymistapaan. Tästä syntyy vaikutelma, että kertomus kylätoiminnasta yksinomaan sisäistettynä hallintana on ollut tekijällekin liian synkkä ja toivoton. Niin tai näin, Kumpulainen tuo työnsä lopussa esille myös kylätoimintaan liittyviä mahdollisuuksia ja kehittämistarpeita, jotka lukija voi helpostikin tulkita kädenojennuksena poliittisen toiminnan ”pelivaralle”. Kaisu Kumpulaisen väitöskirja on kaiken kaikkiaan tervetullut kriittinen kontribuutio suomalaisen maaseutututkimukseen.

Lähteet

Thrift, Nigel (2000). *Entanglements of power: shadows?* Teoksessa Sharp, Joanne, Routledge, Paul, Philo, Chris & Padison, Ronan (toim.) *Entanglements of power: geographies of domination/resistance*. Routledge, London, 269–278.

Pertti Lappalainen Kokemuksen ääniä

Pauliina Lehtonen:

Julkisesti uskottavat: kansalaisten kokemuksellinen tieto ja performatiiviset osallistumiskäytännöt, Acta Universitatis Tamperensis 1802, Tampere, 2013. (223 s.)

Pauliina Lehtonen on laatinut väitöskirjansa Tampereen yliopiston Viestinnän, median ja teatterin yksikössä. Työ on poikkitieteellinen tutkimus, johon tekijä on ottanut aineksia ennakkoluulottomasti viestinnän lisäksi ainakin sosiologiasta, tieteen ja teknologian tutkimuksesta, mutta yllättävän paljon myös politiologiasta. Tämä on mielenkiintoinen seikka. Tampereen yliopistossa harrastetaan ilmiselvää politiologista tutkimusta useassa yksikössä totutun politiikan tutkimuksen yksikön lisäksi. Nämä muut yksiköt rikastuttavat, monipuolistavat sekä tuovat uusia ja ajankohtaisia näkemyksiä perinteisen politiikan tutkimuksen rinnalle ja ohi.

Lehtosen väitöskirja liittyy ilmiöön, jota on alettu kutsua osallistuvaksi käännteeksi (*participative turn*). Ovathan kansalaisosallistumisen käytännön kokeilut ja niistä tehdyt tieteelliset tutkimukset olleet hyvin suosittuja parin viimeisen vuosikymmenen aikana. Kokonaan oma ongelmansa on, miten julkisen hallinnon organisoimat osal-

listumishankkeet ovat onnistuneet. Käyttäkäseni Pauliina Lehtosen termejä, kokevatko kansalaiset nämä osallistumishankkeet omikseen, kokevatko kansalaiset ne merkityksellisiksi.

Osallistumishankkeiden vilkastumiseen liittyy myös kansalaisyhteiskunnasta käytävän tieteellisen ja käytännöllisen keskustelun vilkastuminen. On helppo väittää, että myös Suomessa on käynnissä kansalaisyhteiskunnan sisältöä koskeva määrittelykamppailu. Monet tahot, esimerkiksi puolueet laidasta laitaan, tuntuvat olevan kovin suopeita kansalaisyhteiskunnan vahvistamiselle – mitä se sitten tarkoittaneekaan.

Keskustelu kansalaisosallistumisesta Suomessa liittyy tiiviisti 1990-luvun alkupuolella käynnistyneeseen perusoikeusudistukseen. Toisin sanoen osallistumista alettiin pitää kansalaisten perusoikeutena. Vuonna 1992 julkaistussa perusoikeuskomitean mietinnössä todetaan, että tuolloiseen hallitusmuotoon ei sisältynyt edes viittaussäännöstöä osallistumisoikeuksiin. Komitea katsoi, että osal-

listumisoikeudet ovat ”niin keskeinen valtiollisen järjestelmän lähtökohhta, ettei voida pitää riittävänä niiden säätelyä pelkästään valtiopäiväjärjestyksessä ja hallitusmuotoon otetuissa viittaussäännöksissä” (Komiteamietintö 1992:3: 244). Sen mielestä osallistumisoikeudet muodostavat niin läheisen kytkennän demokratian ja perusoikeuksien välillä, että demokratia ja perusoikeudet ovat toistensa edellytyksiä.

Ensimmäinen uudistus tuli voimaan 1995, ja perusoikeuksien merkitys sinetöitiin 1. maaliskuuta 2000 voimaan tulleessa Suomen perustuslaissa. Sen toisessa pykälässä todetaan, että ”kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen”. Säännöksen mukaan julkisen vallan on edistettävä yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa itseään ja elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Säännös kattaa osallistumisen laajasti työelämästä erilaiseen kansalaistoimintaan. (Komiteamietintö 1992:3: 247.)

Perustuslain 14:nnessä pykälässä todetaan, että ”julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon”. Osallistumisoikeuden toteutuminen edellyttää siten julkisen vallan aktiivisia toimenpiteitä. Julkinen valta on siis velvoitettu edistämään perus- ja siten osallistumisoikeuksien toteutumista. Valtion on järjestettävä ”tehokkaita positiivisia toimenpiteitä oikeuksien turvaamiseksi käytännössä” (Komiteamietintö 1992:3: 374). Keskusteltaessa kansalaisten osallistumisen ja kansalaisyhteiskunnan vahvistamisesta unohtuu usein tämä perustuslaissa mainittu seikka.

Hyvä esimerkki viime aikojen osallistumis- ja demokratiakeskustelusta on Matti Vanhasen toisen hallituksen Kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelma vuosilta 2003–2007. Ohjelman tavoite oli vahvistaa kansalaisyhteiskuntaa valtiollisen politiikan tuella. Pauli Kettunen (2008) toteaa, että näin ohjelma kytkeytyi perinteiseen kansalliseen missioon: demokratian, kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisuuden vaalimista pidettiin ohjelmassa kansallisvaltion tehtävänä. Ohjelman uusi ideologinen elementti oli kuitenkin kansalaisten aktivointi, jota Pauliina Lehtonen on tutkinut omaehtoisen, kansalaisista lähtevän toiminnan ohella. Aktivointi on yksi osa valtiollista poliittista linjausta, *policy*-politiikkaa, joka kattaa myös aktivoivan sosiaali- ja työllisyyspolitiikan. Pauli Kettunen linkittää kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman pitkään kansalliseen linjaan, kansalaiskasvatuksen traditioon. (ks. myös Keränen 2008.)

Jyväskylän yliopistossa hyväksytystä Katja Mäkisen valtio-opin väitöskirjasta *Ohjelmoidut eurooppalaiset* (2012) ilmenee, että Euroopan unionissa perusoikeuksista ja kansalaisten osallistumisesta on keskusteltu vilkkaasti jo muutaman vuosikymmenen ajan; EU:ssa on laadittu useita osallistumisohjelmia, jotka tähtäävät kansalaisten aktivoimiseen. Syltitytehdas lienee tällä suunnalla, kun Suomessa on uudistettu peruslakia ja kehitelty mitä erilaisimpia osallistumishankkeita.

Pauliina Lehtosen väitöstutkimus keskittyy paljon keskusteltuun ja hyvin ajankohtaiseen ja tärkeään teemaan. Kyse on laajasti ymmärretyen demokratian toimivuuden tutkimuksesta, tässä tapauksessa paikallistason demokratian toimivuudesta ja kehittamisestä. Tutkimus käsittelee Tampereen kaupungin hallinnon ja asukkaiden välisiä jännitteitä, joita tunnetusti on riittänyt. Se on rajattu kolmeen tapaukseen, verkkofoorumi Mansetoriin, Tesoman kaupunginosan asukasraatiin ja Annikin kadun puutalokorttelin suojelutoimintaan.

Työn selvin vahvuus ja anti on empiirisissä tapausanalyysissä, jotka on toteutettu omaperäisellä ja siten uudella käsitteellisellä apparaatilla. Paneutuminen kansalaisten mikrotason kokemusmaailmaan, johon kytketyt performatiivisuuden, tarinankerronnan ja tunteiden teoreettiset ideat eivät suinkaan ole olleet osallistumistutkimuksen valtavirtaa. Aineisto on tapaus tutkimukselle tyyppillisesti hyvin monipuolinen. Se koostuu haastatteluista, lehdistökirjoittelusta, asukkaiden tuottamista materiaaleista, suorasta havainnoinnista ja verkkosivustojen jutuista. Aineiston monipuolisuus on kiitettävä ja tutkimusongelman ratkaisemisen kannalta relevanttia. Lehtosen tavoite onkin ollut tuottaa tiheä kuvaus tapauksista, missä hän on onnistunut.

Työssä hyödynnetään myös toimintatutkimuksen viitekehystä, joka sopii kansalaisosallistumisen tutkimukseen erittäin hyvin. Lehtosen oma osallistuminen myös innostajan, kehittäjän ja toimintatutkijan roolissa tuo tutkimukselle lisää vakuuttavuutta eikä aiheuta tutkimuseettisiä ongelmia. Hän kertoo esimerkiksi, että ”*työskentely Tesoman asukasraadissa kanssa auttoi huomaamaan, että usein osallistumisessa syntyvien epäselvyyksien taustalla vaikuttavat erilaiset tavat tietää*” (s. 139). Näin Lehtosen tutkimus viittaa sosiokulttuurisen innostamisen lähestymistapaan. Se painottaa kokemuksellista tai ongelmakeskeistä oppimista sekä ihmisten osallistumista, jonka katalysaattori on innostaja. Lähestymistavan mukaan tavoite on lisätä sellaista osallistumista, jossa ihmiset ovat todellisia toimijoita ja arkielämänsä ja kulttuurinsa tuottajia.

Innostamisella halutaan luoda osallistumisen prosesseja, joissa ihmiset kasvavat aktiivisiksi toimijoiksi yhteisössään. (ks. Kurki 2000.)

Tutkimuksellaan ja toiminnallaan Lehtonen pystyykin osoittamaan, miten erilaista byrokratian tuottama rationaali tieto on verrattuna kansalaisten kokemukselliseen tietoon. Empiirisissä analyyseissa tulee esille Lehtosen ehkä tärkein kontribuutio erilaisten kansalaisaktiviteettien tutkimukseen. Hän korostaa läpi koko tutkimuksen tilanteisen ja kokemuksellisen tiedon merkitystä rationaalisen tiedon vaihtoehdona tai täydennyksenä. Kuten Lehtonen korostaa, kansalaisosallistumisen tutkimuksessa huomiota tulisikin kiinnittää juuri tiedon muodostumiseen arkisissa tilanteissa. Tiedon käytäntöihin keskittyvä teema läpäisee siis kaikkia tutkittuja tapauksia. Nämä argumentit tiedon roolista julkisessa toiminnassa ovat hyvin mielenkiintoisia.

Lehtosen esittämä kysymys, miten erityisesti kansalaisten tuottamaa tietoa voitaisiin paremmin ottaa huomioon julkishallinnon toiminnassa, on hyvin tärkeä. Näin ollen tutkimuksen päätelmiä leimaa huoli paikallisdemokratian toimivuudesta ja demokratian edistämisen etos. Tutkimuksesta selvää, miten eri tavoilla kaupunginhallinnon edustajat ja esimerkiksi Tesoman asukasraati ymmärsivät demokratian. Toisin sanoen demokratian sisällöstä käydään kaupunginhallinnon ja asukkaiden välillä jatkuvaa määrittelykamppailua.

Lehtonen päättelee, että asukastiedon moninaisuus kannattaa ottaa huomioon päätöksenteossa. Asukkailla todellakin on tietoa ja valmiuksia käsitellä kaupunginhallinnon suunnitelmia. Tosin kaupunginhallinto ei halua aina noteerata tätä tietoa. Kansalaisten vahvemman roolin edistämiseksi suunnittelussa ja päätöksenteossa pitäisi ottaa huomioon erityinen paikallinen tieto eli se, miten kansalaiset merkityksellistävät asioita ja samalla luovat aktiivisesti todellisuutta.

Tutkimuksessa tulee hyvin esille teknis-rationaalisen tiedon vahva, suorastaan itsestään selvä asema. Asukastieto on tekijän mielestä kuitenkin yhtä arvokasta kuin hallinnon teknis-rationaalinen tieto, vaikka se perustuu kokemuksiin ja emotioneihin. Ne ovat aivan luonnollisia tuntemuksia silloin, kun asukkaat osallistuvat. Pohdinnat rationaalisen ja kokemuksellisen tiedon uudelleemmäärittelyn tarpeesta ovat varteenotettavia. Kaiken kaikkiaan paikallista ja tilanteista tietoa koskevat havainnot ja päätelmät ovat sen verran arvokkaita, että niillä soisi olevan myös laajempaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Lehtonen painottaa siis tunteiden merkitystä kokemuksen ohella kansalaisten osallistumisen

stimulantteina. Hänestä tarinallisuus on menetelmällinen työkalu, jolla voidaan konkretisoida kokemuseräinen tieto ja siihen liittyvät tunteet. Tämä on hyvä oivallus. Hän viittaa yhteenvetoluvussa retorisiin keinoihin, joilla kansalaiset voivat artikuloida näkemyksiään julkisesti. Tällainen erityinen kansalaisretoriikan genren tutkimus voisi hyvin olla uusi jatkotutkimuksen avaus; siihen ei ole kansalaisosallistumisen tutkimuksessa juurikaan kiinnitetty huomiota. Retoriikan hyödyllisyyttä kannattaa pohtia myös silloin, kun halutaan toimia uskottavasti ja performatiivisesti.

Lehtonen tähdentää julkisuuden merkitystä kansalaisosallistumisessa ja julkisuutta asukastoinnin resurssina. Päätelmä ei kuitenkaan ole yllättävä tai uusi. Sen sijaan tutkimuksen erityisiä ansioita on sen tarkastelu, miten julkinen uskottavuus saavutetaan. Kysymys on tärkeä, mutta sen ratkaiseminen ei kuitenkaan ole ihan helppo tehtävä. Meillä kaikilla kun tuntuu olevan vahva käsitys siitä, kuka tai ketkä ovat uskottavia. Miten tosiaankin voidaan vakuuttaa universaaliyleisö? Erityisyleisön vakuuttaminen sen sijaan lienee helpompaa.

Analysoidessaan Annikin puutalokorttelin suojelua Lehtonen tarkastelee huomaamattaan hyvin oleellista kansalaisosallistumisen ulottuvuutta, jota tietääkseni ei ole käsitelty ollenkaan ainakaan suomalaisissa alan tutkimuksissa. Tarkoitan sitä, että asukkaat näyttävät käyttäneen poliittista arviointitaitoa pyrkiessään vakuuttavuuteen. Kuten Lehtonen on havainnut, he muokkasivat toimintaansa jatkuvan tilanteen määrittelyn pohjalta siten, että se olisi julkisesti uskottavaa ja hyödyntäisi viestin argumentointia. Annikkilaiset pyrkivät välttämään leimaantumista vaihtoehdoryhmäksi.

Tärkein arvioinnin teoreetikko on Hannah Arendt, jonka mukaan arviointi on ennakkoluuloton ymmärtämisen muoto, joka mahdollistaa oivaltamaan kulloisetkin tapahtumat. Koska arvioiva toiminta on tilannesidonnaista, se ei voi perustua lujille ja pysyville käsitteille, käsityksille ja laeille. Arvioitaessa ei tunneta ikuisia totuuksia ja tiukasti ennakkoon lukkoon lyötyä ajattelua. Sille on ominaista tilannesidonnainen tieto ja varautuminen kontingenttiin moninaisuuteen. Kaikkein tärkeintä on huomata poliittiselle toiminnalle luonteellinen epätäydellisyys, pysymättömyys ja radikaali kontingenssi. (Parvikko 1998.)

Oleellista on, että arvioinnin avulla merkityksellistetään toiminta ja tilanne. Näin ollen arvioiva kansalaistoiminta kyseenalaistaa linearisoimaan pyrkivät kulttuuriset konventiot ja pysyväistyneet valta-asetat. Täten arviointi on erityistä vaan ei

universaalia. Kutakin tilannetta ei voida arvioida yleisen käsitteen perspektiivistä, vaan sitä pitää katsoa erityistapauksena, yhtenä moninaisuuden ilmentymänä. Arvioinnilla pyritään siis ymmärtämään ja tulkitsemaan tilanne; ei yhdistämään sitä universaaleihin totuuksiin. (Kotkavirta 1998.)

Toimintaan liittyvästä arvioinnista löytyy esimerkkejä Antti Kuusen vuonna 1968 ilmestyneestä pamfletista *Ylioppilaitten vallankumous*. Siinä Kuusi kuvaa radikaalia opiskelijaliikettä. Hänestä todellinen radikaali elää jatkuvassa epävarmuudessa; hänen on kyettävä alituisen uudelleenarviointiin ja isetarkkailuun. On pystyttävä huomaamaan muutos, jota tapahtuu yhtämittaa. Kuusi ottaa esimerkiksi amerikkalaisen SNCC-järjestön (*Student Nonviolent Coordinating Committee*). Sen toimintaa on hyvin vaikeaa luonnehtia, koska se ”ei ole pysynyt hetkeäkään aloillaan muutamana vuoden olemassaoloaikanaan” (Kuusi 1968: 40). Toinen esimerkki on amerikkalaisen SDS:n (*Students for a Democratic Society*) toiminta. Sen ”toimintamuodot ovat alituisen muutoksen tilassa. Ideologinen keskustelu jatkuu taukoamatta, strategiaa ja taktiikkaa muutetaan tuon tuostakin” (Kuusi 1968: 95). Toisin sanoen molemmat yhdistykset arvioivat omaa toimintaansa jatkuvasti uudelleen. Ne eivät jämhätäneet tai urautuneet johonkin ennustettaviin toiminta-kaavoihin. Täten ne luopuivat esimerkiksi perinteisistä mielenosoituksista, kilpien kanniskelusta ja istumalakkoilusta ainoana toimintakeinoina ja ottivat käyttöön sellaiset iskusanat kuten vastarinta, tukkiminen ja rikki repiminen.

Lehtosen työtä voidaan kritisoida käsitteiden määrittelystä, niiden soveltamisesta ja mahdollisista epäjohdonmukaisuuksista. Kansalaisaktiviteettien empiiristen ilmiöiden kuvaamisessa ja teoreettisessa selittämisessä käsitteitä käytetään suorastaan holtittomasti. En kuitenkaan väitä, että Lehtonen syöllistyy käsitteelliseen sekamelskaan, joskin käsitteiden käyttö jättää toivomisen varaa. Hän pitää kansalaisosallistumista sateenvarjokäsitteenä, jonka alle hän sijoittaa kansalaistoiminnan, kansalaisosallisuuden ja kansalaisosallistamisen.

Kansalaistoiminta on siis Lehtosen mukaan yksi kansalaisosallistumisen muoto. Ajoittain on epäselvää, missä mielessä hän käyttää kansalaistoiminnan käsitettä. Annikinkadun tapaus on selvä esimerkki kansalaistoiminnasta, mutta samalla herää kysymys: Eikö kansalaistoimintaa esiintynyt myös Mansetorilla ja Tesoman asukasraadissa? Ja jos Annikinkadun asukkaiden toiminta oli nimenomaan kansalaistoimintaa, kytkeytyykö performatiivisuus pelkästään kansalaistoimintaan? Jos performatiivisuus ymmärretään Lehtosen tavoin esittäytymisen

korostumisena ja dramaturgisena aktina, se liittyy minusta nimenomaan kansalaistoimintaan.

Vaikka Lehtonen tuntee Sidney Tarrow'n (1998) tässä yhteydessä hyödyllisen kiistämisen politiikan (*contentious politics*) käsitteen, hän jättää sen maininnaksi alaviitteeseen, joten se jää hyödyntämättä tapausanalyysissa. Tarrow tarkentaa, että innovaatiot ja spontaanit aktit kuuluvat kiistelyn politiikkaan. Liikkeille on ominaista, että ne luovat kyseenalaistavia kiistoja (*contentious challenges*) häiritsevällä suoralla toiminnalla eliittejä, auktoriteetteja, muita ryhmiä tai kulttuurisia koodeja kohtaan. Nimenomaan luova ja haastava häirintä on yksi kiistämisen politiikan muoto. Tässä yhteydessä oleellista on, että kaikki kiistämisen politiikan muodot ovat julkisia performansseja.

Lehtonen on määritellyt lyhyesti myös osallistamisen käsitettä. Hän määrittelee osallistamisen kansalaisille suunnattuna instituutiolähtöisenä osallistumiskutsuna. Tämä johtaa usein pelkkään kansalaisten mukanaoloon päätöksentekoprosessissa, mitä Lehtonen pitää osallistamisena tai yhtenä osallistumisen muotona. Osallistumisen ja osallistamisen suhteuttaminen toisiinsa vaatisi siten täsmennystä. Mansetorin ja Tesoman asukasraadien tapauksissa on nähtävissä selvästi osallistamiseen tähtäviä hallinnon toimia, mutta Lehtonen ei tuo tätä esille eksplisiittisesti. Osallistamisen käsitteen soveltaminen empiriaan jää tavallaan puolittiehen.

Tesoman asukasraadien analyysin yksi päätelmä on syytä mainita tässä yhteydessä. Raadin muodostaminen näyttää aluksi tähdänneen osallistamiseen; olihan se paljolti instituutiolähtöisesti ohjattua. Tosin asukkaiden oma toiminnallinen panos kasvoi myöhemmin eli kansalaistoiminta vahvistui kansalaisosallistamisen ohessa selvästi. Osallistamisen rakenteissa voi siten tapahtua kansalaisten omaehtoista toimintaa. Viranomaislähtöiset osallistumisjärjestelyt eivät toisin sanoen ole pelkkää muodollista demokratian toimivuuden parantamista vaan paljon riippuu toimijoista itsestään. Toisin sanoen kansalaistoiminnan, kiistämisen politiikan ja varsinkin politisoimisen (josta ks. Palonen 2003) käsitteillä olisi ollut käyttöä tämänkin tapauksen analyysin yhteydessä.

Mansetorin ja Tesoman tapauksiin liittyvää osallistamista tai osallisuutta voisi analysoida vieläkin monipuolisemmasta teoreettisesta perspektiivistä, kuten *governmentality*-näkökulmasta. Esimerkiksi Barbara Cruickshankin (1999) teos *The Will to Empower* on hedelmällinen tässä yhteydessä. Teoksen yksi keskeinen käsite on kansalaisuuden teknologia, jolla hän tarkoittaa sitä, kuinka erilaiset diskurssit, ohjelmat ja taktikat tähtäävät

yksilöiden tekemiseen aktiiviseksi ja kykeneviksi itsensä hallitsemiseen. Kansalaisuuden teknologioilla pyritään tuottamaan kansalaisia, jotka kykenevät hallitsemaan itseään, toimimaan omien intressiensä puolesta ja pystyvät olemaan solidaarisia toisiaan kohtaan.

Tärkein kansalaisuuden teknologia on ”halu valtaistaa”. Sillä voi olla hyvä tarkoitus, mutta se on strategia valtaistettujen poliittisten subjektien sääntelemiseksi. Valtaistamisen logiikka pyrkii maksimoimaan kohteena olevien kansalaisten toimintaa, motivaatioita, intressejä ja poliittista osallisuutta. Tällöin valta toimii pyytämällä kansalaisia osallistumaan aktiivisesti. Näin kansalaisista pyritään tekemään omavaltaisia, aktiivisia, tuottavia ja osallistuvia toimijoita. Valta osallistaa värväämällä ihmisiä osallistumaan sopuisasti.

Lehtonen pitää kansalaisosallistumista kaupunginhallinnon ja asukkaiden välisenä vuorovaikutuksena. Myös empiirisissä tarkasteluissa hän mainitsee usein pyrkimyksen asukkaiden ja kaupungin hallinnon väliseen vuorovaikutukseen. Toisaalta Lehtonen viittaa Chantal Mouffin eroja ja konflikteja korostavaan agonistiseen pluralismiin ja toteaa, että hänen oma näkemyksensä lähestyy Mouffin ajatuksia ja että konfliktit ovat ”vuorovaikutuksen välttämättömiä osia” (s. 36). Välillä jää kuitenkin sellainen vahva vaikutelma, että vuorovaikutuksen tavoittelulla tähdättiin nimenomaan konsensukseen dissensuksen asemesta habermasilaisen ideaalin mukaisesti. Asukkaiden ja hallinnon välisen konsensuaalisen vuorovaikutuksen merkitys vilahtelee aika usein tekstissä.

Edellä mainittu problematiikka kytkeytyy tiiviisti siihen, miten politiikka ja poliittinen kansalaisosallistuminen on työssä ymmärretty. Jos erot ja konfliktit ovat politiikan tunnusmerkkejä, on kyseenalaista, onko esimerkiksi Mansetorin tapauksen yhteydessä kuvattu asukkaana *Järvi ja minä* tarina poliittista osallistumista. En ole oikein vakuuttunut siitä tulkinnasta, että juttu ”*liittyy järven ympäristön tulevaisuudesta käytyihin poliittisiin keskusteluihin*” (s. 82). Juttu on pikemminkin kirjoittajan antipoliittinen ja yltiöromanttinen subjektiivinen tuntemus järveä kohtaan. On kuitenkin myönnettävä, että työstä selviää varsin helposti se, miten nihkeää asukkaiden ja kaupungin hallinnon välinen vuorovaikutus toisinaan oli. Myös tämän vuorovaikutuksen kvaliteetin olisi voinut eksplisiittisemmin esittää. Kyse on tässäkin yhteydessä käsitteiden soveltamisesta empiriaan.

Käsitteiden määrittelyn ja niiden soveltamisen jonkinasteisesta epävarmuudesta huolimatta Pauliina Lehtosen väitöstutkimus on pioneerityötä kansalaisosallistumisen tutkimuksen kentällä. Tarkoitan tällä sitä, että tutkimus pureutuu kansalaisten mikrotason kokemusmaailmaan, mitä turhan harvoin harrastetaan osallistumistutkimuksissa. Tällainen arjen kokemuksellisen politiikan analyysi on arvokas lisä suomalaisen kansalaisosallistumisen tutkimukseen. Tutkimuksesta huomaa helposti, että se on tehty tosissaan, että siinä on aito tutkimuksellinen ote. Lehtonen on rakentanut omaperäisen teoreettisen viitekehyksen kokemuksen, performatiivisuuden, emootioiden ja tarinallisuuden käsitteistä. Sillä tuotetut havainnot ja päätelmät empiirisestä todellisuudesta ovat siinä määrin mielenkiintoisia, että niitä kannattaa tehdä tunnetuksi laajemmallekin yleisölle, ja niistä kannattaisi eri osapuolten ottaa oppia.

Lähteet

- Cruikshank, Barbara (1999). *The will to empower. Democratic citizens and other subjects*. Cornell University Press, Ithaca and London.
- Kettunen, Pauli (2008). *Globalisaatio ja kansallinen me. Kansallisen katseen historiallinen kritiikki*. Vastapaino, Tampere.
- Keränen, Marja (2008). Poliittisen osallistumisen epäpoliittisuus. Teoksessa Korvela, Paul-Erik & Kia, Lindroos (toim.). *Avauksia poliittisen ajatteluun*. Minerva, Helsinki, 35–59.
- Komiteanmietintö 1992:3. Perusoikeuskomitean mietintö. Valtion painatuskeskus, Helsinki.
- Kotkavirta, Jussi (1998). Observations on Arendt, Kant and the autonomy of political judgement. Teoksessa *Finnish yearbook of political thought, volume 2*. SoPhi, Jyväskylä, 112–130.
- Kurki, Leena (2000). *Sosiokulttuurinen innostaminen. Muutoksen pedagogiikka*. Vastapaino, Tampere.
- Kuusi, Antti (1968). *Ylioppilaitten vallankumous*. Otava, Helsinki.
- Mäkinen, Katja (2012). Ohjelmoidut eurooppalaiset. Kansalaisuus ja kulttuuri EU-asiakirjoissa. *Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja* 111, Jyväskylä.
- Palonen, Kari (2003). Four times of politics. Policy, polity, politicking, and politicization. *Alternatives* 28, 171–186.
- Parvikko, Tuija (1998). Hannah Arendt as judge. A conscious pariah in Jerusalem. Teoksessa *Finnish Yearbook of Political Thought, volume 2*. SoPhi, Jyväskylä, 37–57.
- Suomen perustuslaki. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Tarrow, Sydney (1998). *Power in movement. Social movements and contentious politics*. Cambridge University Press, Cambridge.